

KARAMANOĞLU MEHMETBEY
ÜNİVERSİTESİ

ULUSLARARASI
FİLOLOJİ ve ÇEVİRİBİLİM DERGİSİ
INTERNATIONAL JOURNAL OF
PHILOLOGY and TRANSLATION STUDIES

MAKALE BİLGİLERİ
ARTICLE INFO

Geliş Tarihi / Submission Date
13.11.2020

Rapor Tarihleri / Report Dates
Reviewer 1 - 04.12.2020
Reviewer 2 - 14.12.2020

Kabul Tarihi / Admission Date
21.12.2020

e-ISSN
2687-5586

ÇEVİRİ VE SPOR AÇISINDAN ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK MULTICULTURALISM WITH REGARDS TO TRANSLATION AND SPORTS

Nasibe ERKALAN ÇAKIR

Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim Tercümanlık Bölümü, Ankara-Türkiye,
nsb.erkalan@gmail.com

Öz

Çokkültürlülük; teorik, politik ve ideolojik açılardan farklı yönleri olduğu bilinen karmaşık bir olgudur. Bu olgu aynı zamanda pek çok farklı alandan araştırmacının ilgi duyduğu, hakkında yorumlar yaptığı ve günümüz dünyası bağlamında değerlendirildiğinde, toplumlararası olayları etkilediği düşünülebilecek olan sosyolojik bir bağlama da sahiptir. Çokkültürlülüğü ele alan araştırmacılar, birden fazla toplumun bir araya gelmesi sonucunda ortaya çıkabileceği varsayılan sorunlar ile bu sorunların çözüme kavuşturulması sürecini değerlendirmekte ve farklı toplumların birbirleri ile bütünleşme (fr. intégration) süreçlerini incelemeyi amaç edinmektedirler. Hemen her toplumun gündeminde bir şekilde bulunan spor etkinliğinin, çokkültürlülüğten doğabilecek olası sıkıntıların aşılabilmesinde aracı rol üstlendiği, farklı toplumların birbirleri ile bütünleşebilmesi konusunda olumlu birtakım etkilere sahip olduğuna dair görüşler bulunmaktadır. Bu çalışmanın asıl amacı spor etkinliğinin, belli bir kültüre ait değerleri taşıyan kişilerin farklı bir kültürle bütünleşmesi sürecinde etkisinin olup olmadığını tartışmaktır. Çalışmanın amacı çerçevesinde elde edilen veriler, geçmişte spor alanında bir kariyere sahip olan ve sporculuk kariyerinden sonra Türk toplumuyla bütünleşen Kamerun asıllı, Fransız futbolcu Pascal Nouma'nın Türk toplumuyla bütünleşme süreci ile örneklendirilmiştir. Bu bağlamda, Pascal Nouma'nın 2014 yılında oyunculğunu yaptığı *Torku No.1: Babalar Günü Özel* reklam filminde yer alan alt yazı çevirilerinin de analiz edilmesi ile belli bir kültür ortamında yetişip gelişen bir kişinin başka bir kültürle bütünleşebileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çeviribilim, Görsel-İşitsel Çeviri, Alt Yazı Çevirisi, Spor, Çokkültürlülük

Abstract

Multiculturalism is a complex phenomenon in terms of theoretical, political and ideological aspects. Considering the interest from various fields and also considering the current context of the world, this concept also involves a sociological dimension affecting the intersocietal relations and happenings. Researchers studying the issue of multiculturalism examines the possible problems and their possible solutions when two or more societies come together, and they aim to analyse the integration (fr. intégration) processes of these societies. There are many opinions asserting that sports, available in the agendas of almost all societies, may take upon an intermediary role to resolve the difficulties resulting from multiculturalism and may bear some positive effects in the integration of different societies. The main objective of this study is to discuss whether sport activities have any effect in the integration of people from a certain culture into another culture. The issue is examined through the integration procedure of Pascal Nouma, a French of Cameroon descent, who had a career in sports in the past and then has integrated with the Turkish society after his sports career. Based on the subtitle analysis of a TV commercial titled *Torku No.1: Babalar Günü Özel* (Torku No. 1: Father's Day Special) that stars Pascal Nouma in 2014, this study asserts that a person born and raised in a culture may integrate with another culture.

Key Words: Translation Studies, Audio-Visual Translation, Subtitling, Sport, Multiculturalism

GİRİŞ

Spor, belli bir düzen ve kurallarla sınırlandırılmış olan, kişisel olarak olabileceği gibi, grup hâlinde de uygulanabilen bir etkinliktir. Sağlıklı bir yaşam sürdürme, eğlenme veya boş vakit değerlendirme düşünceleri ile bir fiziksel etkinlik aracı olarak görülebilecek olan spor, rekabet amacı taşıyan bir yarışma olarak da uygulanabilmektedir. Kişisel olarak değerlendirildiğinde sporun, insanların yaşam kalitelerini arttırdığı, günlük işlerini düzenli ve dengeli bir hâle getirdiği, kişilerin daha sosyal ve aktif bir duruma gelmesine yardımcı olduğu kabul edilmektedir. Bu yönü dolayısıyla insan hayatının pek çok alanında yer edinmiş, zamanla kitlesel ve toplumsal bir önem kazanmaya başlamıştır. Çok sayıda toplum için spor; üretim, hizmet ve organizasyon açısından önemli konumdadır (Samur, 2013: 1). Zaman içinde geniş kitlelere yayılıp önemli bir sektör durumuna gelen spor, yalnızca ulusal düzeyde kalmayıp uluslararası etkinliklere veya yarışmalara da aracılık etmiştir. Bu yargıdan hareketle sporun hem kültürler hem de insanlar arasında iletişim ve etkileşimin oluşmasında önemli bir aracı rol üstlendiği anlaşılmaktadır. Nitekim son zamanlarda pek çok sosyolog ve çokkültürlü ortamlarda bulunan araştırmacı, spor ve çokkültürlülük arasındaki bağı incelemekte ve ikisi arasındaki kavramsal ilişkiyi anlamlandırmaya çalışmaktadır (Granata, 2010: 133).¹ Yapılan araştırmalar sonucunda ise, sporun farklı dil ve kültürden insanların birbirleri ile anlaşmaları, bütünleşebilmeleri ve sosyalleşebilmeleri açısından güçlü bir araç olduğu görülmüştür (Granata, 2010: 134). Bu düşünce, Martine Abdallah-Pretceille ve Louis Porcher (1998)'in birlikte kaleme aldığı *L'éducation et communication interculturelle* (Kültürlerarası Eğitim ve İletişim) adlı eserde de dile getirilmiş ve “Futbol, evrensel oluşu nedeniyle devasa bir çokkültürlü gücü bünyesinde barındırmaktadır. Bu yönü nedeniyle futbol, kendini karşılaştırabilme; dolayısıyla kendi merkezinden uzaklaşabilme becerisini geliştirerek karşılıklı tanışıklıkların oluşmasını sağlamaktadır.” ifadeleri ile bir spor dalı olarak futbol özelinde sporun evrenselliğine ve kültürlerarası etkileşime katkılarına dikkat çekilmiştir (Abdallah-Pretceille ve Porcher'den aktaran Timur Ağıldere, 2011: 350-351).

Sporun çokkültürlü özelliğinden bahsedilirken özellikle futbolun Türkiye özelindeki tarihsel çokkültürlü altyapısına da değinmek oldukça yerinde olacaktır. Örneğin, Türkiye’de Galatasaray ve Fenerbahçe gibi dünyaca ünlü futbol takımlarının doğuşu, bu çokkültürlü altyapının oluşmasına

---

¹ Daha detaylı bilgi edinmek için bkz:

- Donnelly, P. (1995). Les inégalité sociales dans le sport. *Sociologie et sociétés*, 27(1), 91-104.
- Beauchez, J. (2010). Conclusion: l'intégration sociale à l'épreuve des sports. Dans: William Gasparini éd., *Sport et discriminations en Europe* (pp. 153-155). Strasbourg, France: Conseil de l'Europe.
- Weiss, P. (2010). Les clubs de football « communautaires » et l'immigration turque en France et en Allemagne. Dans: William Gasparini éd., *Sport et discriminations en Europe* (pp. 123-131). Strasbourg, France: Conseil de l'Europe.

zemin hazırlamıştır. Çeviribilim araştırmacılarından Suna Timur Ağıldere, bu konuyu detaylı olarak ele aldığı çalışmada düşüncelerini şu şekilde özetlemiştir:

“Galatasaray Mekteb-i Sultânîsi (Galatasaray Lisesi) ve Saint Joseph Lisesi gibi frankofon² okulların verdiği eğitimin, öğrencilerin hem kültürlerarası eğitimlerine hem de beden eğitimlerine katkı sağladığını söyleyebiliriz. Dönemin tüm okullarından farklı olarak, çokdilli ve çokkültürlü bir yapıya sahip olan bu okullarda öğrenim gören öğrenciler, bu bilgi ve beceriler sayesinde en ünlü iki futbol takımımızın kuruluşuna öncülük etmiştir.” (2011: 350-351).

Çokkültürlü ortamların oluşmasına zemin hazırlayan spor etkinlikleri bu çalışmada, konunun iletişimsel ve etkileşimsel yönü göz önünde bulundurularak ele alınmıştır. Nitekim belli bir kültürde yetişmiş bir bireyin farklı bir kültürle bütünleşme süreci, öncelikle iletişim ve etkileşim sayesinde başlayacak ve aşama kaydedecektir. Böylesi çokkültürlü bir ortamda iletişim ve etkileşimin etkili ve sorunsuz bir biçimde sağlanması çeviri aracılığı ile mümkün hâle geldiğinden, belli bir kültür ortamında yetişmiş bir bireyin farklı bir kültürle bütünleşme sürecinde spor kadar çevirinin de katkısının olabileceği varsayımından yola çıkılarak kuramsal çerçeveye spor ve çokkültürlülük konularının yanı sıra çeviri konusu da eklenmiştir.

Çevirinin bu çalışmaya dâhil edilmesinde, bu etkinliğin kültürlerarası bir işleve sahip olduğu gerçeği de etkili olmuştur. Tarihî süreç içerisinde çeviri etkinliği hakkında görüş bildiren ve bu alana katkı sağlayan bilim insanları hem dil hem de çevirinin üstlendiği kültürlerarası aracı role dikkat çekmişler; tek başına çeviri etkinliğinin ise kültürlerarası iletişimin sağlanması sürecinde en önemli öğelerden biri olduğunu vurgulamışlardır (Eruz, 1999: 4).

Böylelikle, bu çalışmada ilk olarak spor ve çeviri etkinlikleri arasındaki ilişkiye dikkat çekilmiş, bunun yanı sıra çeviri etkinliğinin spor etkinlikleri açısından ne derece ve neden önem taşıdığı açıklanmıştır. Bu bağlamda hem spor etkinlikleri hem de çeviri etkinliğinin bulunduğu her ortamda kaçınılmaz bir şekilde var olan çokkültürlülük kavramı da çalışma boyunca eleştirel bir bakış açısıyla irdelenmiştir.

Bir topluluğa özgü olan “kültür” kavramından söz edildiğinde bağlamsal olarak pek çok unsur akla gelmektedir. V. Doğan Günay (2016)’ın da *Kültürbilime Giriş* adlı eserinin önsözünde belirttiği gibi, oldukça geniş bir alanı kapsayan kültür konusu ele alınırken sınırların net bir

---

² Sözlük anlamı ile “Fransızca konuşan” (Saraç, 1985: 631) olarak tanımlanan *frankofon* (fr. francophone) ifadesi, bu çalışmada yer aldığı bağlam içerisinde, söz konusu okulların eğitim dilinin ağırlıklı olarak Fransızca olduğuna işaret etmektedir.

biçimde belirlenmesi, yapılacak çalışmanın gidişatını olumlu yönde etkileyecektir. Bu nedenle, birbirleriyle sürekli etkileşim hâlinde bulunan spor, çeviri ve çokkültürlülük arasındaki bağ ve sonuçları bu çalışmada, spor etkinliği aracılığı ile Türk toplumuyla bütünleşen Kamerun asıllı, Fransız futbolcu Pascal Nouma örnek gösterilerek incelenmiştir.

Pascal Nouma'nın 2014 yılında oyunculuğunu yaptığı *Torku No.1: Babalar Günü Özel* reklam filmi, farklı bir kültür ortamında yetişen bir kişinin başka bir kültürle bütünleşebileceğinin mümkün olduğunu göstermektedir. Çokkültürlü bir ortamı betimleyen söz konusu reklam filmi, alt yazı çevirileri ile desteklendiğinden, bu çalışmada bilimsel bir alan olarak çeviri etkinliği de spor ve çokkültürlülük ile olan ilişkisi bağlamında ele alınmıştır. Çalışmada, spor etkinlikleri gibi çeviri etkinliğinin de farklı iki kültürün birbiri ile bütünleşebilmesinde aracı bir role sahip olduğu vurgulanmıştır. Böylelikle, ilerleyen bölümlerde ilk olarak çokkültürlülük kavramı açıklanmaya çalışılmıştır. Ardından spor etkinlikleri ve çeviri etkinliği ile çokkültürlülük arasındaki ilişkiye değinilerek sporun, farklı kültürden insanların birbirleri ile bütünleşmeleri üzerindeki etkisi tartışılmıştır. Elde edilen verilerin örneklendirilmesi bakımından Pascal Nouma ve onun Türk toplumu ile bütünleşmesi sürecinden bahsedilmiş, 2014 yılında yayınlanan *Torku No.1: Babalar Günü Özel* reklam filminde yer alan alt yazı çevirileri, kültürel öğelerin aktarımı açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Bir toplum ile o toplumun kültürü arasında bağ kuran yapılardan biri dildir. Her bir toplum, kendi dilinin sağladığı olanaklardan faydalanıp dilini kullanarak düşünce tarzını, yaşayış biçimini ve inanışlarını açığa çıkaran kültürü hakkında bilgi vermektedir. Dolayısıyla, bir dilin incelenmesi ile o dilin kullanıldığı toplumun kültürü, geleneği, yaşama biçimi ve dünya görüşüne dair bilgi edinilebilmektedir (Günay, 2016: 12- 20). Bu gerçek göz önünde bulundurulduğunda, bu çalışmanın örneklemini oluşturan reklam filminin dilsel açıdan analiz edilmesi yoluyla, çalışma boyunca savunulan görüş bilimsel açıdan çok daha netlik kazanacaktır. Nitekim söz konusu reklam filminde iletilmek istenen “Doğal olarak bizden!” mesajı, yalnızca görsel unsurlar aracılığı ile değil; aynı zamanda dilsel unsurlar aracılığı ile de aktarılmaktadır. Reklam filminde bu amaç doğrultusunda başvuru olan aracın alt yazı çevirileri olması, çalışmanın bütünlüğü ve bilimselliği açısından alt yazı çevirilerinin analiz edilmesini kaçınılmaz hâle getirmiştir. Bu bağlamda, reklam filminde geçen Fransızca ifadelerin Türkçeye alt yazı çevirileri ile aktarılmasından dolayı çalışmada, alt yazı çevirileri ve yöntemleri hakkında da bilgi verilmiştir. İlgili bölümde de bahsedildiği gibi alt yazı çeviri sürecinde birtakım kuramsal çerçeveler ve farklı yöntemler uygulanmaktadır. Bu yöntemler alt yazı çevirisinin türü, çevirinin erek kültürde yerine getirmesi beklenen işlev/ler ve çevirmenin bilişsel birikimi doğrultusunda verdiği kararlar ile

şekillenmektedir. Bu çalışma kapsamında ele alınan reklam filminin Türkçe alt yazı çevirileri ile reklam filminde geçen Fransızca ifadeler, kültürel öğelerin çevirisi bağlamında karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, spor etkinliğinin farklı kültürden insanların birbirleri ile olan bütünleşmesindeki role dikkat çekilmiş ve çok disiplinli bir etkinlik olan çevirinin de bu bütünleşme sürecine önemli bir katkı sağladığı görülmüştür.

KURAMSAL ÇERÇEVE

1. Spor, Çeviri ve Çokkültürlülük İlişkisi

Bu çalışmanın kapsamı, belli bir kültüre ait değerleri taşıyan kişilerin farklı bir kültürle bütünleşmeleri sürecinde sporun nasıl bir etkiye sahip olduğu sorusundan yola çıkılarak belirlenmiştir. Sorulan bu soruya yanıt aranırken çokkültürlü ortamların oluşmasına zemin hazırlayan spor etkinlikleri esnasında, çeviri etkinliğinin kaçınılmaz bir biçimde varlık gösterdiği görülmüştür. Nitekim farklı ülke ve farklı kültürlerden olup farklı dilleri konuşan birçok insanın aynı ortamda bulunması, onlar arasındaki iletişimin doğru ve etkili bir biçimde sağlanmasını gerektirmektedir. Bu gereklilik, çokkültürlü ortamlarda çeviri etkinliğini vazgeçilmez kılmaktadır. Bu bağlamda, çokkültürlü ortamlarda iletişim ve etkileşim sürecine katkı sağlayan çeviri etkinliğinin daha yakından tanınması, spor etkinlikleri açısından öneminin kavranmasına da yardımcı olacaktır.

Çeviribilim alanında çalışma yapan pek çok araştırmacı açısından çeviri insanlık tarihi kadar eski, karmaşık ve çok yönlü bir sürecin ürünüdür. Öte yandan, çevirinin tanımına ve - araştırmacıların konuyu ele aldıkları bağlamların bazı yönlerden farklılık göstermesi nedeniyle sürecin yorumlanmasına ilişkin birtakım farklı görüşler de bulunmaktadır (Erkalan Çakır, 2018: 7). Kimine göre bir tür yorumlama eylemi olan çeviri eylemi (Rifat,2008: 153), kimine göre kişinin kendi iç dünyasında yankılanan seslerin dış dünyaya aktarımı (Ece, 2010: 9), kimine göre ise birtakım imge ve işaretler aracılığı ile bir anlam oluşturma sürecidir (Yücel, 2016: 16). Bu yorumların yanı sıra çeviri etkinliği, dilsel bağlamının dışında, iki farklı kültür ve iki farklı düşünce dünyası arasında aracıdır (Rifat, 2012: 58). Birçok bilim dalı ile ilişkilendirilebilecek bir yapıya sahip olan çeviri, bu yönü nedeni ile disiplinlerarası bir etkinlik olarak da tanımlanmaktadır (Göktürk, 2014: 103).

En genel hatlarıyla çeviri etkinliğinin yazılı ve sözlü olmak üzere iki biçimi bulunmaktadır. Yazılı ya da sözlü, hangi biçimde olursa olsun çeviri etkinliği, farklı dilleri konuşan insanlar arasındaki iletişimi sağlamaktadır. Bu durumda çeviri işlemini gerçekleştiren çevirmenin görevi,

farklı bağlamlardan konulara ilişkin farklı dilleri konuşan insanların birbirlerini anlamasına yardımcı olmaktadır (Bulut, 2018: 17). Farklı kültürlerden olup farklı dilleri konuşan birçok insanı bir araya getiren spor etkinlikleri, çeviri etkinliğinin kaçınılmaz bir biçimde varlık göstermesine ortam oluşturmaktadır. Çünkü bu ortamlarda hem taraftarların oyuncularını anlayabilmesi hem oyuncuların anlaşabilmesi hem de antrenör veya hakemler ile oyuncular arasındaki iletişimin sağlıklı bir biçimde gerçekleşmesi açısından çeviri etkinliği, önemli bir işleve sahiptir. Çeviri etkinliği aynı zamanda spor etkinlikleri esnasında yaşanan duygu yoğunluğunun en iyi şekilde aktarılabilmesi bakımından da önemli görülmektedir (Bulut, 2018: 8).

Daha önce de bahsedildiği gibi spor etkinlikleri, sermaye ve güç konusunda önemli bir konuma sahiptir. Bu nedenle, bu alanda görülebilecek hata düzeylerinin en aza indirgenmesi beklenmektedir. Dolayısıyla, mesleği spor çevirmenliği olan kişilerden hem alanla ilgili terim bilgisine hem de kaynak ve erek dilin normlarına hâkim olmaları beklenmektedir. Böylelikle, etkinlikler esnasında karşılaşılabilecek muhtemel sorunlar kolaylıkla çözülebilecektir. Bunların dışında, taraftar beklentilerinin karşılanabilmesi açısından da spor çevirmenlerinin çeviri sürecinde kullanacakları söylemler konusunda seçici olmaları önemlidir (Berrill, 2019).

Sahip oldukları doğa gereği ne spor etkinlikleri ne de çeviri etkinliği çokkültürlülükten ayrı düşünülebilmektedir. Spor etkinlikleri çokkültürlü ortamların oluşmasını sağlarken çeviri etkinliği, çokkültürlü ortamlarda doğal olarak varlık göstermektedir. Çağdaş birçok çalışmaya konu olan çokkültürlülük kavramı, söz konusu çalışmalarda birden fazla farklı gruptan insana ev sahipliği yapan toplumlarda görülen kültür çeşitliliğinden ve aralarında görülebilecek olan çatışma, sorun; hoşgörü veya saygıdan bahsedilerek oldukça geniş bir yelpazede ele alınmaktadır (Granata, 2010). Bu konu üzerine yapılan çalışmalarda, ayrıca, göçlerden bahsedilmekte, göç eden toplumlar ile göç alan toplumlar arasındaki etkileşim süreci, zorluklar ve zorlukları aşabilme yöntemleri incelenmektedir (Villepreux, 2016). Diğer çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada çokkültürlülük kavramı, çokkültürlülüğün etimolojik tanımından yola çıkılarak, birden fazla farklı kültürden insanın bir araya gelmesi sonucunda görülen iletişim ve etkileşim süreci ile sonuçları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, öncelikle çokkültürlülüğün etimolojik tanımını yapmak faydalı olacaktır. Yapısal olarak birleşik bir kelime olan “çokkültürlülük”, Latince “çok sayıda”, “bol miktarda” anlamları taşıyan “multus” (Hoad, 2000: 304) ve “toprağı işlemek; yetiştirmek; entelektüel eğitim ve iyileştirme” anlamlarına gelen “cultura” (Hoad, 2000: 108) kelimelerinin bir birleşimi olarak kullanılmaktadır. Kavramda yer alan “kültür” kelimesi, etimolojik açıdan doğadan türemiş bir kelimedir (Eagleton, 2011: 9). Sözlük anlamı ile, “Bir toplum içerisinde bulunan farklı tüm kültürlere önem verme.” (Hornby, 2005: 963) şeklinde

tanımlanan çokkültürlülük kavramı genel anlamı ile ele alındığında ise; aynı toplum ve ülkede bir arada yaşayan, birden fazla kültüre sahip farklı dil, din veya etnik gruptan oluşan topluluğa işaret etmektedir. Bu kavram Avrupa’da, göç ve göç edenlerin göç ettikleri toplum ile ne derece bütünleşmiş olduğu ile ilişkilendirilmektedir. Bunun yanı sıra çokkültürlülük kavramı, sosyal yaşamın pek çok farklı alanındaki bireyselleşme sürecine etki eden yeni bir aşama olarak da tanımlanmaktadır (May, 2016: 11).

Çeviri, çokkültürlülük bağlamında düşünüldüğünde birden fazla kültürden gelip farklı dilleri konuşan insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi sağlayan araçtır. Bu açıdan bakıldığında çokkültürlülüğün aslında, çeviri etkinliğinin ayrılmaz bir parçası olduğu anlaşılmaktadır (Eruz, 2010: 9, 13). Farklı kültürden toplumların birbirleri ile etkileşimi açısından önemli bir rol üstlenen çeviri etkinliği, çokkültürlü ortamlara zemin oluşturan spor etkinliklerinin de vazgeçilmez unsurudur. Nitekim ulusal düzeyde düzenlenen spor etkinliklerinde dahi bir çeviri sürecinden söz edilebilmektedir. Giderek daha da küresel bir hâl alan günümüz dünyasında spor etkinlikleri açısından bakıldığında, kimi zaman teknik direktörler, danışmanlar, oyuncular veya antrenörler yabancı kişilerden seçilebilmektedir. Sermaye ve güç gibi konularda önemli bir konuma sahip olan spor etkinliğinin işlevinin daha etkili ve istenilen seviyede sağlanabilmesi için temel birtakım unsurların en doğru ve en güvenilir biçimde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Örneğin, bir antrenörün direktifleri oyunculara doğru bir biçimde iletilmelidir. Bu noktada spor etkinlikleri esnasında farklı dilleri konuşan kişiler arasında iletişim ve etkileşimi sağlayan çevirinin, oldukça önemli bir rol üstlendiği görülmektedir.

Spor çevirileri ve spor çevirmenliği konularında başvurulabilecek oldukça kapsamlı çalışmalar mevcuttur. Yapılan bu çalışmalarda spor söylemi, spor söyleminin çevirisi, spor çevirmenlerinin konumu, spor çevirileri esnasında karşılaşılabilecek zorluklar ile çözüm önerileri gibi konular geniş bir yelpazede ele alınmıştır. Bu çalışmada ise amaç, sporun, belli bir kültüre ait değerleri taşıyan kişilerin farklı bir kültürle bütünleşme sürecindeki etkisini tartışmak ve çeviri etkinliğinin de bu süreçte önemli bir rol üstlendiğini açıklamak olduğundan “spor dili ve çevirisi” çerçevesinde yer alan konular çalışma kapsamına dahil edilmemiş, bunun yerine spor, çeviri ve çokkültürlülük arasındaki bağlamsal ilişki açıklanmaya çalışılmıştır.

Kamerun asıllı Fransız futbolcu Pascal Nouma, sporun iki farklı kültürü bir araya getirerek bir sporcunun kendi kültüründen farklı bir kültür ile bütünleşebileceğini örneklendiren önemli sporculardan biridir. Pascal Nouma Türk toplumu ile olan bütünleşme sürecini, *Trt Spor* kanalı

tarafından hazırlanan ve 2016 yılında ikinci sezon programı³ yayınlanmış olan *Rüzgâr Gibi Geçti* isimli programın ilk bölümünde kendisi de dile getirmiştir. Altı çocuklu bir ailenin beşinci çocuğu olarak Paris’te dünyaya gelen Nouma’nın babası da bir spor dalı olarak futbol ile uğraşmıştır. Nouma, futbol kariyerine yedi yaşında iken Paris’in amatör bir takımında başlamış ve ilerleyen yıllarda profesyonel bir takımında oyunculuk yapabilmenin hayalini kurmuştur. Bu hayalinin peşinden giden Pascal Nouma’nın profesyonel futbol oyunculuğu kariyeri, Paris Saint- Germain Futbol Kulübü ile başlamış ve sonrasında farklı Fransız takımlarında devam etmiştir. 2000 yılında da Beşiktaş Jimnastik Kulübü (BJK) adı ile 1903 yılında İstanbul’da kurulan spor kulübüne transfer olan Nouma böylelikle, 2000 yılı itibarıyla futbol kariyerini Türkiye’de devam ettirmeye başlamıştır. Daha sonra 2002 yılında, bir Fransız futbol kulübü olarak kurulan Olympique de Marseille (OM)’e transfer olmuş ve hayatının bu döneminde yaklaşık olarak sekiz ay kanser tedavisi görmüştür. Nouma, gördüğü kanser tedavisi sonucunda tamamen iyileşmesinin ardından Beşiktaş’a yeniden transfer olmuştur. Bu transfer sürecinden bir süre sonra ise futbol kariyerini sonlandırmıştır. Pascal Nouma, futbol kariyerinin sonlanmasının ardından Türkiye’de yaşamaya ve burada radyo yayıncılığı, dizi ve film oyunculuğu yapmaya başlamıştır.⁴

2. Torku No.1: Babalar Günü Özel Reklam Filmi

Çalışmanın örneklemini oluşturan reklam filmi, “Fransa’da doğdu, burada kendini buldu!” mesajını vermek üzere kurgulanmış ve “Babalar Günü” ne özel olarak sunulmuştur. Başrol oyunculuğunu Pascal Nouma’nın üstlendiği reklam filmi, 1980 ve 1990’lı yılların Paris sokaklarını canlandırmaktadır. Burada Pascal Nouma’nın çocukluğu ve gençliği konu alınmakta ve tematik olarak Pascal Nouma’nın içinde, o zamandan beri aslında bir Türk olduğu fikri vurgulanmaktadır.

Yönetmenliğini Turgut Akaçık’ın üstlendiği reklam filminin metni, *Concept* isimli reklam şirketinin profesyonel çalışanları tarafından oluşturulmuştur. Oluşturulan metin ve alt yazı çevirileri Pascal Nouma tarafından gözden geçirildikten sonra son hâlini almıştır.⁵

Reklam filminde geçen Fransızca konuşma metinleri ve konuşma metinlerinin Türkçe alt yazı çevirileri çeviribilim bağlamında incelendiğinde, belli bir kültürde yetişmiş bir kişinin farklı bir kültürle bütünleşebileceği ve kendisine başta yabancı olan o kültürün değerlerini

³Metinde bahsedilen televizyon programına ilişkin sosyal medya haber metnine erişim için bkz. <https://twitter.com/RuzgarGbiGecti/status/733933567663869953> (Erişim tarihi: 29.04.2020)

⁴Metinde bahsi geçen televizyon programına ilişkin videoya erişim için bkz. <https://www.youtube.com/watch?v=MxsZ2w-fJkw> (Erişim tarihi: 29.04.2020)

⁵ *Concept* adlı reklam şirketinin *Yaratıcı Grup* kadrosunda bulunan Kadri Bayhaner ile sağlanan e-posta görüşmesi sonucunda bu bilgilere erişilmiştir.

benimseyebileceği görülmüştür. Bu nedenle, söz konusu reklam filminde geçen Fransızca konuşma metinleri ile bu konuşma metinlerinin Türkçe alt yazı çevirileri, kültürel öğelerin aktarımı bağlamında karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. İnceleme bölümünün öncesinde, bir tür olarak alt yazı çevirilerinin özellikleri ve alt yazı çevirisi sürecinde kullanılan yöntemler hakkında genel bir bilgi verilmiştir. Böylelikle, inceleme bölümünü oluşturan açıklamaların daha etkili bir biçimde yorumlanması amaçlanmıştır.

3. Alt Yazı Çevirisi

Çeviribilimin bir alt dalı olan görsel- işitsel çeviri alanı, 1990'lı yılların ortalarına dek ekran çevirisi, çoklu-ortam çevirisi ve film çevirisi gibi pek çok farklı isimle anılmış ve az sayıda da olsa, bu dönemde yapılan akademik çalışmalarda ele alınmıştır. Zaman içinde küreselleşmenin hız kazanması ve teknolojinin dünya çapında gözle görülür bir ilerleme kaydetmesiyle birçok ülkede yayınlanan yabancı menşeli programlarda artış gözlemlenmiştir. Dolayısıyla, sinema sektörünün gelişmesi ve uluslararası yayıncılığın önem kazanması gibi birtakım nedenler, görsel-işitsel çeviri etkinliğine giderek daha da fazla ihtiyaç duyulmasını sağlamıştır (Okyayuz,2016:9).

Çeviribilime özgü farklı bakış açıları ile birkaç farklı şekilde sınıflandırılabilir bazı görsel- işitsel çeviri türleri bulunmaktadır. Bu çerçevede yapılabilecek en temel sınıflandırma, alt yazı çevirisi ve dublaj şeklinde olacaktır (De Linde ve Kay, 2014: 1). Alt yazı çevirilerinde sözlü metnin yazılı metne aktarılması süreci, dublaj çevirilerinde ise sözlü bir metnin yine sözlü bir metne aktarılması süreci söz konusudur.

Bu çalışmada kültürel öğelerin aktarımı bağlamında incelenen reklam filmi alt yazı çevirileri ile desteklendiğinden, görsel- işitsel çeviri alanının bir türü olarak alt yazı çevirilerinden kısaca bahsetmek, bu çalışmanın inceleme kısmında yer alan yorumların daha etkili bir biçimde anlaşılması açısından faydalı olacaktır.

Bilgi aktarımının daha hızlı ve daha az maliyetli bir şekilde sağlanması nedeniyle görsel- işitsel çeviri alanında en çok tercih edilen (Gaga ve Ataseven: 2019: 189) yöntem olarak alt yazı çevirisi, bu alanda çalışma yapan araştırmacılar tarafından pek çok farklı şekilde sınıflandırılmış ve yapılan sınıflandırmalarda birden fazla ölçüt dikkate alınmıştır. Alt yazı çevirisi türleri bağlamında yapılan en sade sınıflandırma şekli, diliçi alt yazı çevirisi ve dillerarası alt yazı çevirisidir (De Linde ve Kay, 2014: 1).

Kültüre özgü terimler; toplumların tarihlerine, buldukları coğrafyaya, o toplumu oluşturan kişilerin benimsediği yaşam biçimlerine ve savdukları değer yargılarına göre şekillenmekte (Cintas ve Ramael, 2014: 200) ve bu nedenle toplumdan topluma birtakım farklılıklar

göstermektedir. Dolayısıyla, belli bir kültürün ürünü olan öğelerin diğer dilde kimi zaman tam olarak karşılığı bulunamamaktadır. Bu durum yalnızca alt yazı çeviri sürecinde değil, çeviri türlerinin pek çoğunda geçerlidir. Bu nedenle kültürel öğelerin aktarımı konusunda çevirmenler ve çeviribilim araştırmacıları tarafından bazı yöntemler geliştirilmiştir. Bu noktada öncelikle kültürel değer taşıyan metinlerin bağlamlarının analizi, anlamın doğru bir biçimde çevrilebilmesi açısından önemlidir.

Alt yazı çevirisi sürecinde kaynak metinde geçen kültürel bir ögenin erek kültürde tam karşılığının olmamasından kaynaklanan bir durumla karşılaşıldığında çevirmenin erek kültür öğelerini göz önünde bulundurarak en uygun alternatifini bulması gerekmektedir (Cintas ve Ramael, 2014: 201). Erek kültür izleyicisinin beklentileri ve çevirinin erek kültürde yerine getireceği işlevin çeviri ürün üzerinde belirleyici olması nedeniyle bu tür çevirilerde, keskin çizgileri olan bir yöntemden bahsetmenin uygun olmayacağı düşünülmektedir (Okuyuz, 2016: 118). Öte yandan, alt yazı çevirisi sürecinde kültürel öğelerin çevirisinde yaygın olarak kullanılan birtakım yöntemler vardır. Bunlardan bazıları; ödüncleme, öykünme, açıklama, uyarlama, yer değiştirme, telafi, genelleme, birebir çeviri, eşdeğerini bulma, ekleme ve çıkarmadır (Cintas ve Ramael, 2014: 202).

Bu çalışmada incelenen reklam filminde de kültürel öğelerin çevirisi bağlamında pek çok unsur göze çarpmaktadır. Çalışmanın inceleme bölümünde, seslendirilen Fransızca konuşma metni ve alt yazı çevirileri tablo hâlinde sunulmuş, ardından Fransızca konuşma metinleri ve Türkçe alt yazı çevirileri kültürel öğelerin çevirisi bağlamında karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Karşılaştırılan Fransızca konuşma metinleri ile Türkçe alt yazı çevirileri, alt yazı çevirisi sürecinde yaygın olarak kullanılan ödüncleme, öykünme, açıklama, uyarlama, yer değiştirme, telafi, genelleme, birebir çeviri, eşdeğerini bulma, ekleme ve çıkarma gibi yöntemler ışığında yorumlanmıştır. Reklam filminin içeriğine ilişkin açıklamaların yapıldığı bölümde de detaylı ve açık bir şekilde belirtildiği gibi, inceleme bölümünde yorumlanan ifadeler ve bu ifadelerin çevirileri belli bir mesajı iletmek amacı ile kurgulanmıştır. Dolayısıyla, Fransızca konuşma metinleri ile Türkçe çeviri metinlerinin karşılaştırılması sonucunda yapılacak yorumların yukarıda bahsedilen çeviri yöntemleri ile sınırlandırılması, reklam filminin bağlam ve amacının yeterince anlaşılmasına neden olabilecektir. Bundan dolayı inceleme bölümünde yer alan analiz, alt yazı çevirileri sürecinde yaygın olarak kullanılan çeviribilim yöntemleri ışığında, reklam filmi metninin bağlamı ve iletilmek istenen mesaj göz önünde bulundurularak yorumlanmıştır.

Tablo 1: “Torku No: 1: Babalar Günü Özel” Başlıklı Reklam Filmi ve Alt Yazı Çevirisi

	Reklam Filminde Geçen Konuşma Metinleri	Türkçe Alt yazı Çevirileri
1	Pascal Nouma'nın Babası: “Bonjour, Je suis le père de Pascal Nouma. Hahhh, Pascal. Il a toujours été un enfant différent.”	Merhaba Ben Pascal Nouma'nın babası. Off Pascal yaa... Küçüklüğünden beri bi garip hareketleri vardı.
2	Pascal Nouma'nın Babası (Gençliği): “Cette fameuse soirée elle était comme...”	(Türkçe Alt yazı Çevirisi Bulunmamaktadır.)
3	Pascal Nouma (9 Yaş): “Oooo nobir teyzeciğim!”	
4	Pascal Nouma'nın Babası (Gençliği): “Mais non, je suis désolé, nobir ?”	(Türkçe Alt yazı Çevirisi Bulunmamaktadır.)
5	Pascal Nouma (9 Yaş): “Günaydın Babuş !”	
6	Pascal Nouma'nın Babası: “Qu'est-ce que ça veut dire babuş?”	Babuş ne ya?
7	Pascal Nouma'nın Babası (Gençliği): “Qu'est-ce que tu manges ?”	(Türkçe Alt yazı Çevirisi Bulunmamaktadır.)
8	Pascal Nouma (9 Yaş): “Menemen.”	
9	Pascal Nouma'nın Babası (Gençliği): “Menemen? C'est quoi menemen ?”	(Türkçe Alt yazı Çevirisi Bulunmamaktadır.)
10	Pascal Nouma (9 Yaş) : “Menemen işte, menemen. Gel sen de ban ucundan.”	
11	Pascal Nouma'nın Babası: “Oh mon Dieu!”	Aman yarabbim!
12	Pascal Nouma (9 Yaş): “Üç kruvasan, bir süt.”	
13	Pascal Nouma'nın Babası: “Nous pensions qu'il va changer après toutes ces années. Lui, changer?”	Dedik belki zamanla değişir... Peki değişti mi? Nerde...

	<p>Non!</p> <p>Il est devenu un très bon joueur de football.</p> <p>Et s'est acheté une voiture bizarre avec l'argent de son premier transfère."</p>	<p>Ama çok iyi futbolcu oldu.</p> <p>İlk parasıyla da gitti</p> <p>Abuk subuk bi araba aldı."</p>
14	Pascal Nouma (21 Yaş): "Kedi gibi maşallah!"	
15	Pascal Nouma (21 Yaş)'nın Arkadaşı: "Kedi?"	
16	Pascal Nouma (21 Yaş): "Acayip kaçıyor."	
17	Fransız: "Pardon!"	(Türkçe Alt yazı Çevirisi Bulunmamaktadır.)
18	Pascal Nouma (21 Yaş): "Buyur canım?"	
19	Fransız: "Comment je peux aller à la rue de Rivoli?"	(Türkçe Alt yazı Çevirisi Bulunmamaktadır.)
20	Pascal Nouma (21 Yaş): "Hocam, yanlış geldin ya, sol koldan düz git, tamam mı?"	
21	Fransız: "D'accord!"	(Türkçe Alt yazı Çevirisi Bulunmamaktadır.)
22	<p>Pascal Nouma'nın Babası: "Et un jour il a eu cette chance de signer en Turquie,</p> <p>Il a vraiment trouvé sa place.</p> <p>C'est Pascal!"</p>	<p>Bir gün Türkiye'ye transfer oldu da</p> <p>Orada çocuk kendini buldu.</p> <p>Hah Pascal arıyor.</p>
23	Pascal Nouma: "Ooo babalar günün kutlu olsun babuş, nobirsin ya?"	
24	Pascal Nouma'nın Babası: "Je vais bien, je vais bien, merci, merci, senden nobir?"	İyilik oğlum. nolsun işte...
25	Pascal Nouma: "Benden de findıklı nobir, yeni çıktı, göndereyim mi? Bir koli?"	
26	Pascal Nouma'nın Babası: "O.K."	Olur valla.

27	Pascal Nouma: “Tamam!”	
28	Pascal Nouma’nın Babası: “Hadi canım!”	Hadi canım.
29	Pascal Nouma’nın Babası: “Je serai toujours fier de mon fils. Quoi qu’il fasse, quoi qu’il arrive.”	Oğlumla hep gurur duyacağım.

BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada ele alınan reklam filmi ile iletilmek istenen mesajın doğru anlaşılması, reklam filmi içeriğinde geçen konuşmalar ve çevirilerinin doğru değerlendirilmesi açısından oldukça önemlidir. Önceden de belirtildiği gibi söz konusu reklam metninde amaç, “Fransa’da doğdu, burada kendini buldu.” mesajını iletmektir. Buna ek olarak söz konusu reklam filmi, “Babalar Günü Özel” teması ile izleyiciye sunulmuş ve iletilmek istenen mesaja uygun olarak reklam filminin başrol oyunculuğunu Pascal Nouma üstlenmiştir. Bu bağlamda, Pascal Nouma’nın içinde o zamandan beri aslında bir Türk olduğu yani, “Doğal olarak bizden!” (Köylüoğlu, Tekin & Çerçi 2018: 450) olduğu fikrinin ön plana çıkarılması amaçlanmıştır. Böylelikle reklamı yapılan ürünün de aynı şekilde doğal ve katkısız olduğu izlenimi oluşturulmak istenmiştir.

Aşağıda Torku No. 1: Babalar Günü Özel reklam filminde geçen Fransızca konuşma metinleri ile bu metinlerin Türkçe alt yazı çevirilerinin kültürel öğelerin aktarımı bağlamında karşılaştırmalı olarak incelemesi yer almaktadır. İncelenen ifadeler ödünçleme, öykünme, açıklama, uyarılama, yer değiştirme, telafi, genelleme, birebir çeviri, eşdeğerini bulma, ekleme ve çıkarma gibi yöntemler ışığında, reklam filminin bağlamı ve orada iletilmek istenen mesaj da göz önünde bulundurularak yorumlanmıştır. İncelenen reklam filminde yukarıda bahsedilen çeviri yöntemlerinden hangilerine başvurulduğu, ilgili bölümde yapılan yorumlar sonucunda tespit edilmiştir.

Söz konusu reklam filminde geçen konuşmaların tamamı Fransızca ifadelerden oluşmamakta, kimi ifadelerin Türkçe olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, reklam filminde yer alan Fransızca ifadelerden bazılarının Türkçe alt yazı çevirileri yapılmamış, yalnızca Pascal Nouma’nın babasını canlandıran karakterin birer anı olarak paylaştığı Fransızca ifadelerin Türkçe alt yazı çevirilerine yer verilmiştir. Bu sebeple inceleme bölümünde, yalnızca alt yazı çevirileri yapılan ifadeler ele alınmıştır.

Örnek 1:

1	<p>Pascal Nouma'nın Babası: “Bonjour, Je suis le père de Pascal Nouma. Ah, Pascal! Il a toujours été un enfant différent.”</p>	<p>Merhaba Ben Pascal Nouma'nın babası. Off Pascal ya... Küçüklüğünden beri bi garip hareketleri vardı.</p>
----------	---	---

Ele alınan reklam filminin ilk sahnesinde geçen konuşma metninde, Türkçe alt yazı çevirilerinin kaynak metnin bağlamına ve dolayısıyla reklam filminin iletmek istediği mesajı uygun olarak konuşma dilinin doğallığı ile oluşturulduğu görülmektedir. “Ahh, Pascal!” ifadesi Türkçeye “Off Pascal ya...” şeklinde çevrilmiş ve ekleme (fr. addition) yöntemine başvurularak kullanılan ünlem ifadesi ile bir babanın çocuğunun küçüklüğünü düşündüğünde hissettiği coşku ve mutluluk gibi samimi duygular ön plana çıkarılmıştır.

Sözcüğü sözcüğüne Türkçeye çevrildiğinde “Hep farklı bir çocuk olmuştu.” şeklinde ifade edilebilecek olan “Il a toujours été un enfant différent.” cümlesi, uyarlama (fr. adaptation) yöntemine başvurularak “Küçüklüğünden beri bi garip hareketleri vardı.” şeklinde çevrilmiştir. Uyarlama yönteminde, kaynak metinde yer alan ögenin erek kültür ve erek dilin koşullarına uygun şekilde uygulanması ve böylece erek kültürde belli bir işlevin yerine getirilmesi söz konusudur (Berk, 2005:157). Çevirmen uyarlama yöntemine başvurarak Türk kültürüne ayna tutan dilsel olanaklardan faydalanmış ve reklam filmi ile oluşturulmak istenen etkiyi Türkçe alt yazı çevirileri ile aktarabilmeyi amaçlamıştır.

Örnek 2:

6	<p>Pascal Nouma'nın Babası: “Qu'est-ce que ça veut dire babuş?”</p>	<p>Babuş ne ya?</p>
----------	--	---------------------

Fransızca kaynak metinde, “Babuş ne demek/hangi anlama gelir?” anlamına gelen ifade Türkçe alt yazı çeviri metnine “Babuş ne ya?” şeklinde aktarılmıştır. Burada ilgili ifadeye konuşma diline uygun bir üslup kazandırılmak istendiğinden, çeviribilim yöntemlerinden biri olarak uyarlama yöntemine başvurulduğu görülmektedir. Nitekim Fransızca ifadenin, standart dil temel alınarak oluşturulduğu; Türkçe alt yazı çevirisinin ise halk dilinde kullanılan ifade ile oluşturulduğu görülmektedir. Böylece Fransızca metinde standart dil kullanımı ile ifade edilen cümle, Türkçe konuşma diline uyarlanarak çevrilmiştir. Reklam filminin bu bölümü bağlamsal

olarak dikkate alındığında, baba rolünü üstlenen kişinin, oğlunun kullandığı “babuş” terimini garipsediği anlaşılmaktadır. Babanın, jest ve mimikleri ile görsel; ses tonu ile de işitsel olarak oğlunun kullandığı “babuş” terimini garipsediği mesajı iletilmiştir. Bu mesaj erek kültüre alt yazı çevirisinde kullanılan konuşma dili aracılığı ile aktarılmaya çalışılmıştır.

Örnek 3:

11	Pascal Nouma'nın Babası: “Oh, mon Dieu!”	Aman yarabbim!
-----------	---	----------------

Reklam filminin bu bölümünde çevirmen “Oh, mon Dieu!” ifadesini, reklam filminin bağlamına uygun olarak gündelik konuşma dilinde kullanılan bir ifade ile birebir çeviri (fr. traduction littérale) yöntemine başvurarak çevirmiştir.

Örnek 4:

13	Pascal Nouma'nın Babası: “Nous pensions qu’il va changer après toutes ces années. Lui, changer? Non! Il est devenu un très bon joueur de football. Et s’est acheté une voiture bizarre avec l’argent de son premier transfère.”	Dedik belki zamanla değişir... Peki değişti mi ? Nerdeee... Ama çok iyi futbolcu oldu. İlk parasıyla da gitti Abuk subuk bi araba aldı.”
-----------	---	---

Bu örnekte sunulan metinlerin çevirisinde çevirmenin, serbest çeviri anlayışı ile karar aldığı gözlemlenmektedir. “Bunca yıldan sonra değişeceğini düşünmüştük.” anlamına gelen metin Türkçe alt yazı çevirisine, uyarlama yöntemine başvurularak gündelik konuşma dilinde “Dedik belki zamanla değişir...” şeklinde aktarılmıştır.

Bir soru cümlesi olan sonraki ifade, Türkçeye uyarlanarak çevrilmiştir. Soru cümlesinin ardından gelen Fransızca konuşma metninde “Hayır!” anlamına gelen “Non!” ifadesi ise Türkçeye “Nerdeee...” şeklinde çevirmiştir. Aldığı bu çeviri kararı ile çevirmenin, “Hayır!” anlamına gelen ifadeye farklı bir bakış açısı kazandırarak ifadeyi yeniden düzenlediği, dolayısıyla dönüştürüm (fr. modulation) yöntemine başvurduğu anlaşılmaktadır.

Bunun dışında, “Il est devenu un très bon joueur de football.” cümlesinin çevirisine “ama” ifadesi eklenmiş ve böylece ekleme yöntemine başvurulmuştur.

Bu bölümün son cümlesinde ise “tuhaf” anlamına gelen “bizarre” kelimesi Türkçe alt yazı çevirisine, “abuk subuk” ifadesi ile aktarılmıştır. Bilindiği gibi Türkçede, anlamı güçlendirmek

amacıyla zaman zaman ikilemelerden yararlanılmaktadır. İkilemelerin oluşum şekilleri yapısal olarak birtakım farklılıklar göstermektedir (Toprak, 2005: 277). İkilemeler; aynı sözcüğün tekrarı, eş anlamlı sözcükler, yansıma sözcükler, biri anlamlı diğeri anlamsız sözcükler ya da her ikisi de anlamsız olan sözcüklerin kullanımı gibi yöntemlerle oluşturulabilmektedir. Yukarıdaki Türkçe alt yazı çevirisinde kullanılan “abuk subuk” ikilemesi, her ikisi de anlamsız olan sözcüklerle oluşturulan ikilemeye örnektir. *Türk Dil Kurumu (TDK) Güncel Türkçe Sözlük*’üne göre, “Akla, mantığa uymayan, düşünülmeden söylenen (söz), saçma sapan, abuk subuk, abidik gubidik” (2011: 6) anlamlarına gelen söz konusu ikilemenin “tuhaf” anlamına gelen ifade yerine kullanılmış olması çevirmenin, anlamı güçlendirmek amacı ile uyarılma yöntemine başvurduğunu göstermektedir.

Örnek 5:

22	Pascal Nouma'nın Babası: “Et un jour il a eu cette chance de signer en Turquie. Il a vraiment trouvé sa place. C'est Pascal!”	Bir gün Türkiye'ye transfer oldu da Orada çocuk kendini buldu. Hah Pascal arıyor.
-----------	--	---

Söz konusu bu bölümde, çocuğunun hayata tutunabilmesini ümit eden bir babanın cümleleri ile karşılaşmaktadır. Bu bağlam, çevirmen tarafından Türkçeye birtakım çeviri yöntemlerine başvurularak çevrilmiştir. Örneğin, çevirmen çıkarma (fr. omission) yöntemine başvurmuş ve “Et un jour il a eu cette chance de signer en Turquie.” ifadesinde geçen ve “şans” anlamına gelen kelimeye Türkçe alt yazı çevirisinde yer vermemiştir. Aynı zamanda söz konusu cümlenin Türkçe konuşma diline uyarlanarak da aktarıldığı görülmektedir.

“Il a vraiment trouvé sa place.” cümlesinde geçen ve “gerçekten” anlamına gelen kelimeye de Türkçe alt yazı çevirisinde yer verilmemiş, böylelikle çıkarma yöntemine başvurulmuştur. Öte yandan, reklam filminde konuşan babanın içinde bulunduğu duygusal ruh hâli göz önünde tutularak Türkçe alt yazı çevirisine “çocuk” kelimesi eklenmiştir.

Örnek 6:

24	Pascal Nouma'nın Babası: “Je vais bien, je vais bien. Merci, merci. Senden nobir?”	İyilik oğlum. Nolsun işte... Senden nobir?
-----------	--	---

Reklam filminin bu bölümünde babanın kullandığı Fransızca ifadelerin Türkçeye çevirisinde hem ekleme hem de çıkarma yöntemine başvurulduğu görülmektedir. Bire bir çevrildiğinde “İyiyim, iyiyim, teşekkürler, teşekkürler. Senden nobir?” anlamına gelen ifade Türkçe alt yazı

çevirisine aktarılırken teşekkür ifadesine yer verilmemiş, onun yerine kaynak metinde yer almayan “Nolsun işte...” ifadesi eklenmiştir. Bunun yanı sıra, Fransızca konuşma metninde yer alamamasına rağmen Türkçe alt yazı çevirisine “oğlum” kelimesi eklenmiştir.

Örnek 7:

26	Pascal Nouma'nın Babası: “O.K.!”	Olur valla.
-----------	---	-------------

Fransızca konuşma metninde babanın kullanmış olduğu “O.K.!” [okε] ifadesi, Fransızcaya İngilizceden ödünçleme yolu ile geçmiştir. Bu kelime yazılı resmî dilden ziyade günlük konuşma dilinde kullanılmakta ve “Tamam!” anlamına gelmektedir (Robert, v.d. 2006: 905). Söz konusu bu kelime Türkçe alt yazı çevirisine “Olur valla.” şeklinde aktarılarak, reklam filmi boyunca yansıtılmaya çalışılan “samimiyet ve doğallık” unsurlarının pekişmesi sağlanmıştır. Bu amaçla, Türkçe alt yazı çevirisinde uyarılama yöntemine başvurulmuştur.

Örnek 8:

28	Pascal Nouma'nın Babası: “Haydi canım!”	Hadi canım.
-----------	--	-------------

“Haydi canım!” ifadesi reklam filminin bu bölümünde baba ve oğlu Pascal Nouma'nın, yapmakta oldukları telefon görüşmesi sonlandırılırken “Haydi o zaman, görüşürüz.” anlamında kullanılmıştır. Bu ifade Türkçe olmakla birlikte, babanın bu ifadeyi Fransızca sesletime uygun olarak, “h” harfini telaffuz etmeden seslendirdiği fark edilmektedir. Söz konusu ifade Türkçe olduğundan Türkçe alt yazı çevirisine aynı şekilde aktarılmıştır.

Örnek 9:

29	Pascal Nouma'nın Babası: “Je serai toujours fier de mon fils, quoi qu'il fasse, quoi qu'il arrive.”	Oğlumla hep gurur duyacağım.
-----------	--	------------------------------

Reklam filminin sonuna gelindiğinde, Türkçe alt yazı çevirisinde çıkarma yönteminin uygulandığı görülmektedir. Kaynak metinde geçen “Je serai toujours fier de mon fils, quoi qu'il fasse, quoi qu'il arrive.” ifadesinin Türkçeye, “Oğlumla hep gurur duyacağım.” şeklinde çevrildiği ve “ne yaparsa yapsın ne olursa olsun.” anlamına gelen “... quoi qu'il fasse, quoi qu'il arrive.” ifadesinin çeviriye dahil edilmediği görülmüştür.

SONUÇ

Belli bir kültüre ait değerleri taşıyan kişilerin farklı bir kültürle bütünleşmeleri sürecinde spor etkinliğinin etkisinin olup olmadığı sorusundan yola çıkılarak hazırlanan bu çalışmada aynı zamanda, çokkültürlü ortamların oluşmasına zemin hazırlayan spor etkinlikleri sürecinde çeviri etkinliğine de ihtiyaç duyulacağı gerçeği vurgulanmıştır. Nitekim farklı ülke ve farklı kültürlerden olup farklı dilleri konuşan birçok insanın aynı ortamda bulunması, onlar arasındaki iletişimin doğru ve etkili bir biçimde sağlanmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda ilk olarak spor etkinlikleri ile çeviri etkinliği arasındaki ilişki açıklanmaya çalışılmıştır. Ardından hem spor etkinlikleri hem de çeviri etkinliği ile anılması gereken çokkültürlülük olgusu açıklanmış, bunun yanı sıra çokkültürlülüğün spor etkinlikleri ve çeviri etkinliği açısından önemi çalışma boyunca anlatılmaya çalışılmıştır.

Çalışmada savunulan, sporun belli bir toplumda yetişmiş kişilerin başka bir kültür ile bütünleşmelerine aracılık edebileceği ve spor etkinlikleri esnasında çeviri etkinliğine ihtiyaç duyulacağı görüşleri, Pascal Nouma'nın 2014 yılında oyunculuğunu yaptığı Torqu No.1: Babalar Günü Özel reklam filmi ile örneklendirilmiştir. Spor aracılığı ile Türk toplumuyla bütünleşen Fransız futbolcu Pascal Nouma, bu çalışmanın savunduğu görüşü destekleyen bir örnektir. Çalışmada incelenen reklam filmi, çokkültürlü bir ortamı betimlemekte ve bir insanın farklı bir toplumda dünyaya gelmiş olsa bile sonradan dâhil olduğu kültür ile ne denli bütünleşebilmiş olduğunu örneklendirmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmada incelenen Torqu No.1: Babalar Günü Özel reklam filminde iletilmek istenen mesaj alt yazı çevirileri aracılığı ile aktarıldığından, kuramsal olarak alt yazı çevirileri hakkında da bilgi verilmiştir. Bir bireyin içinde yetiştiği toplumdan farklı bir toplumla bütünleşme sürecinin iletişim ve etkileşim ile başlayacağı, dolayısıyla “dil”in toplumlar ve kültürler açısından hem bireysel hem de bireylerarası bakımdan önemli bir yapı olduğu ilgili bölümlerde açıklanmıştır. Sahip olduğu iletişimsel işlevin yanı sıra kültürlerin aktarımında da önemli bir işleve sahip olan dilin incelenmesi, ait olduğu toplum ve kültüre dair bilgi edinilmesini sağlamaktadır. Bu sebepten dolayı, bu çalışmanın örneklem kısmını oluşturan reklam filminde yer alan alt yazı çevirilerinin, alt yazı çevirileri sürecinde yaygın olarak kullanılan çeviribilim yöntemleri ışığında karşılaştırmalı olarak incelenmesi, bu çalışmada savunulan “sporun farklı kültürlerden bireylerin birbirleriyle bütünleşmeleri sürecine aracılık ettiği ve çevirinin de bu sürece önemli bir katkı sağladığı” görüşünü güçlendirmiştir. Alt yazı çevirileri, alt yazı çevirilerinin özellikleri ve alt yazı çevirisi sürecinde yaygın olarak kullanılan yöntemlerden bahsedildikten sonra, kaynak metin olarak Fransızca konuşma metinleri ile erek metin olarak Türkçe alt yazı çevirileri, kültürel öğelerin

çevirisi bağlamında karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. İnceleme sonucunda, reklam filmi ile iletilmek istenen “Doğal olarak bizden!” mesajının alt yazı çevirileri aracılığı ile uyarlama, birebir çeviri, dönüştürüm, ekleme ve çıkarma yöntemlerine başvurulmuş ve daha çok Türkçe gündelik dile uyarlanarak aktarılmaya çalışıldığı görülmüştür. Bu çalışma, söz konusu reklam filminin alt yazı çevirileri sürecinde yaygın olarak kullanılan yöntemler ışığında karşılaştırmalı olarak incelenmesi ile sınırlandırıldığından, yapılan çevirilerin ne derece başarılı ve amacına uygun olduğu konusunda kesin bir görüş bildirmek mümkün olmayacaktır. Bununla birlikte Torku No. 1: Babalar Günü Özel reklam filminin Türk izleyici tarafından nasıl karşılandığı konusunun farklı çalışmalarda incelenmesi, bu çalışmada ulaşılan sonucu destekleyecektir.

Sonuç olarak, bu çalışmada spor etkinliğinin farklı kültürden insanların birbirleri ile bütünleşmesindeki role dikkat çekilmiş ve çok disiplinli bir etkinlik olan çevirinin de bu bütünleşme sürecine önemli bir katkı sağladığı görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Berk, Ö. (2005). Kuramlar Işığında Açıklamalı Çeviribilim Terimcesi. İstanbul: Multilingual
- Berrill, S. (2019). Klişe Sanatı. Nasibe Erkalın Çakır (Çev.). TRT Akademi, 4(8), 514-517.
- Bulut, A. (2018). Türkiye’de Futbol Çevirmenliği. İstanbul: Çeviribilim.
- Cintas, J. D., ve Remael, A. (2014). Audiovisual translation, subtitling. London and New York: Routledge.
- De Linde, Z., ve Kay, N. (2014). The semiotics of subtitling. New York: Routledge.
- Eagleton, T. (2011). Kültür yorumları. İstanbul: Ayrıntı.
- Ece, A. (2010). Edebiyat çevirisinin ve çevirmenin izinde. İstanbul: Sel.
- Erkalın Çakır, N. (2018). Elif Şafak’ın The Architect’s Apprentice Adlı Romanındaki Deyim ve Atasözlerinin Türkçe ve Fransızca Çevirilerinin Yorumlayıcı Anlam Kuramına Göre Karşılaştırmalı İncelemesi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Eruz, S. (2010). Çokkültürlülük ve Çeviri: Osmanlı Devleti’nde Çeviri Etkinliği ve Çevirmenler. İstanbul: Multilingual.
- Eruz, F. S. (1999). Çeviri Eğitiminde ve Çeviride Koşut Metinler: Hukuk Alanında Koşut Metin Çalışmalarının Kapsamı, İşlevleri ve Yöntemleri. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Gaga, E. (2019). Türkiye’de Alt yazı Çevirisi Eğitimi İncelemeleri. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Gaga, E., & Ataseven, F. (2019). Alt yazı Çevirisi Edinçleri ve Alt yazı Çevirmeni Kimliği. Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi, 2(1), 187-196.
- Göktürk, A. (2014). Çeviri: Dillerin Dili. İstanbul: Yapı Kredi.
- Günay, V. D. (2016). Kültürbilime Giriş: Dil, Kültür ve Ötesi... İstanbul: Papatya.
- Granata, S. (2010). Multiculturalisme et sport à Madrid – Un processus d’intégration. Dans: William Gasparini éd., Sport et discriminations en Europe. Strasbourg, France: Conseil de l’Europe, 133-143. Doi: 10.3917/europ.talle.2010.01.0133.
- Hoad, T. F. (Ed.). (2000). Oxford Concise Dictionary of English Etymology. New York: Oxford University Press.

Hornby, A. S. (2005) Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. New York: Oxford University Press.

Köylüoğlu, S., Tekin, M., ve Çerçi, S. (2018). Reklamın Tüketiciler Üzerindeki Etkisinin Capı Tekniğiyle Araştırılması. Business & Management Studies: An International Journal, 6(3), 437-451.

May, P. (2016). Introduction / Les origines du multiculturalisme. Dans: P. May, Philosophies du multiculturalisme. Presses de Sciences Po, 7-60.

Okyayuz, A. Ş. (2016). Alt yazı Çevirisi. Ankara: Siyasal.

Rifat, M. (2008). Çeviri Seçkisi I (İkinci Baskı). İstanbul: Sel Yayıncılık

Rifat, M. (2012). Çeviri Seçkisi II (İkinci Baskı). İstanbul: Sel Yayıncılık.

Robert, P., Rey, A., ve Rey-Debove, J. (2006). Le Petit Robert/Paul Robert. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française. Paris : Dictionnaires Le Robert.

Samur, S. (2013). Kurumsal Futbol Yönetimi. Futbol ama Hangi Futbol. Ankara: Gazi Kitapevi.

Saraç, T. (1985). Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük: Grand Dictionnaire Français-Turc. İstanbul: Adam Yayınları.

Timur Ağildere, S. (2011). L'Éducation Physique et Interculturelle dans Les Ecoles Francophones d'Istanbul au Début du XXème Siècle: Le Cas Du Football. EKEV Akademi Dergisi, Yıl:15, Sayı: 48, 345-351. <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423877982.pdf>

Toprak, F. (2005). Harezmi Türkçesinde İkilemeler. Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, 5(2), 277-292.

Türk Dil Kurumu. (2011). Türkçe sözlük. Ankara: TDK.

Villepreux, O. (2016). La Culture Modifie les Règles du Sport. Dans: O. Villepreux, Réveil du sport citoyen, des valeurs en partage. Ateliers Henry Dougier, 57-83.

Yücel, F. (2016). Çevirinin Tarihi. İstanbul: Çeviribilim.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://twitter.com/RuzgarGbiGecti/status/733933567663869953> (Erişim Tarihi: 29.04.2020)

<https://www.youtube.com/watch?v=MxsZ2w-fJkw> (Erişim Tarihi: 29.04.2020)

EXPANDED SUMMARY

Multiculturalism with regards to Translation and Sports

Many researchers recently have been analyzing and meaning to identify the conceptual relation between sports and multiculturalism. It is observed as a consequence of many studies that sports is a powerful tool for people from different languages and cultures to communicate, to integrate and to socialize with each other (Granata, 2010: 133- 134).

Another field serving as a multicultural environment in which people from different cultures come together is the translation act. Scholars, who have generated ideas and contributed to the field of translation studies throughout the history, emphasizes the roles of language and translation as an intercultural mediators, and the unique role of translation act as a major intercultural communication tool (Eruz, 1999: 4).

This study points out the relationship between sports and translation and explains why translation activity bears an importance for the sake of sport activities and to what extent. As a consequence of the natures of sport events and the translation act simultaneously consisting of different cultures, the concept of multiculturalism is taken into consideration throughout the study. In this study examining the relation between sports, translation and multiculturalism and their results have been reflected through the example of Cameroonian-French football player Pascal Nouma, who has integrated with the Turkish society through sports.

The commercial film, titled “Torku No.1: Babalar Günü Özel” (Father’s Day Special) released in 2014 starring Pascal Nouma, plays demonstrates that it is possible for a person growing up in a cultural environment to get integrated with a different culture. As the mentioned commercial film portraying a multicultural environment is presented with subtitles, this study examines the field of translation studies with its relations with sports and multiculturalism. Within the context of this study, it is emphasized that the act of translation also bears an intermediary role to integrate two different cultures similar to the sport events.

Consequently, the study accentuates the role of sport activities regarding the integration of people from different cultures and suggests that the translation activity as a multicultural act has a significant contribution to this integration process.